

Kaip motyvuoti vaikus mokytis: praktiški patarimai tėvams

- Pedagogai ir psichologai pastebi, kad dabartiniai vaikai vis ankstesniame amžiuje praranda norą eiti į mokyklą. Bet ar jų tėvai tikrai norėjo mokytis labiau? Galbūt jie tiesiog buvo labiau disciplinuoti ir lengviau valdomi? Šiandien labai griežtos disciplinos mokyklose nebeliko, tad ir mokymosi motyvacijos trūkumas tapo akivaizdesnis.

- Pasikeitė gyvenimo būdas, smarkiai paspartėjo gyvenimo ritmas. Šiandien mokiniams reikia daugiau individualių, praktinių užduočių, daugiau mokslo sąsajų su realiu gyvenimu, aiškesnės mokymosi prasmės bei konkretesnių tikslų.

- Kaip prie savo vaiko mokymosi motyvacijos skatinimo galėtų prisidėti tėvai? Pirmiausiai reikėtų suprasti, kas gi skatina vaiką gerai mokytis.

- Kas skatina norą mokytis?

1. Mokymosi prasmės suvokimas: kam to reikia?

2. Tikslų išsikėlimas. Planavimas, kaip žingsnis po žingsnio jis bus pasiektas.

3. Gebėjimas susikonscentruoti į tikslą ir kontroliuoti veiksmų eigą.

4. Pasitikėjimas savo jėgomis. Supratimas, kad rezultatai priklauso tik nuo manęs.

5. Atkaklumas. Pasiryžimas pabaigti tai, ką pradėjai.

NEŽINAU. Patirties stoka neleidžia jaunuoliui dėl ateities apsispręsti objektyviai. Jam nelengva susigaudyti savo troškimuose ir prioritetuose, jis dar silpnai pažįsta save. Daugelis jaunuolių iki paskutinės mokyklos baigimo akimirkos nežino, ką jie nori daryti toliau.

Kaip sudominti?

Visi vaikai yra smalsūs ir bet kuris iš jų turi įgimtą poreikį bandyti, žinoti, išmokti, tobulėti. Šis poreikis dažnai slopinamas neleidžiant vaikui klysti, iš karto reikalaujant tik geriausių rezultatų. Situaciją komplikuoja šiuolaikinė kultūra, pagal kurią malonumai ir sėkmė turi būti pasiekiami lengvai ir greitai. Taigi mūsų kultūroje tėvai diegia vaikams prieštarinę nuostatą: jie skuba tenkinti bet kokius jų norus ir tuo pat metu reikalauja gerai mokytis; tačiau mokymasis - tai kantrus, nuoseklus tikslo siekimas. Mokymosi motyvacija ypač susijusi su tuo, ar mokiniys jaučia atsakomybę pats už save. Tėvai nepajėgūs priversti jo iš tikrųjų kuo nors domėtis, jie tik gali atkreipti dėmesį į individualius vaiko gebėjimus bei padėti juos visokeriopai ugdytis.

Psichologai aiškina, jog motyvuoti būsimu rezultatu (įstojimu į universitetą, gerai mokamu darbu) tinka tik vyresniųjų klasių mokinius. Sudominti tuos, kurie ką tik pradėjo lankyti mokyklą, galima tik pačiu mokymosi procesu. Kokios yra universalios priemonės, kuriomis būtų galima pasinaudoti, pakoregavus jas pagal charakterį bei šeimos tradicijas? Kiekviename amžiuje - savi prioritetai.

ŽINAU! Mokymasis pradinėse klasėse neįmanomas be teigiamų emocijų. Vaikui būtina kartkartėmis patirti pergalės jausmą: moksle, kūryboje ar sporte. Jausmas „Aš galiu“ padės įveikti kliūtis. Ypač tose srityse, kuriomis vaikas užsidegęs, tėvai turėtų reguliariai iškelti jo laimėjimus.

Motyvacija pradinėse klasėse

Į pirmąją klasę vaikai eina tikėdamiesi naujų malonių atradimų bei nuotykių, tačiau dauguma, susidūrę su rutina, greitai nusivilia ir ima nuobodžiauti.

Ką šiuo laikotarpiu gali padaryti tėvai?

1. Sukurti saugią erdvę

Nusivylimas dažniausiai ištinka dėl neišsipildžiusių lūkesčių. Tėvai per mažai pasakoja vaikui apie tai, kokia tvarka viešpatuoja mokykloje. Vaikų psichologai pataria dažniau pažaisti su vaikais mokyklą: pabūti „mokytoju“, „mokiniu“, kad lūkesčiai taptų realistiški. Kita vertus, mažiesiems reikia žinoti, kad tėvai visada netoliese ir prireikus parems, atskubės į pagalbą.

2. Leisti džiaugtis pažinimu

Pradinukui reikia tėvų paramos, tačiau jis neturi jaustis nuo jos priklausomas. Be abejo, yra situacijų, su kuriomis jis pats negali susitvarkyti. Pavyzdžiui, labai nuobodu rašyti raides, kai jau moki skaityti. Rutina gesina motyvaciją mokytis. Nuolat aiškinti vaikui, jog tai tik pradžia, kad vėliau užduotys taps įdomesnės, nepakanka. Tėvams reiktų patiems pajvairinti pažinimo procesą: dažniau su vaiku pažiūrėti į dangų ir papasakoti jam apie kitas planetas, pasivaikščioti po mišką ir pasiklausyti paukščių balsų, nuvežti į artimiausias istorines vietas, kur atžala galėtų išgirsti įdomią istoriją... Nauji

ryškūs įspūdžiai, sukeliantys norą stebėti, tyrinėti pasaulį, eksperimentuoti,- štai kas skatina norą mokytis. Spaudimas, barimas ir prievarta- atvirkščiai: nuo jo tik atgraso.

3. Pastebėti laimėjimus

Kiekvienas iš mūsų nori būti sėkmingas. Nesėkmės, jei jos byra viena po kitos, sukelia bejėgiškumo jausmą, o tai žlugdo pasitikėjimą savimi. Nerodykite vaikui pirštu į kiekvieną jo klaidą, juo labiau nelyginkite jo su kitais vaikais. Lyginkite tik su juo pačiu, koks jis buvo praeityje: akcentuokite, kokią pažangą jis padarė. Jeigu anksčiau jo diktante buvo 15 klaidų, o dabar - 10, tikrai yra už ką pagirti. Pastebėkite net pačius mažiausius pasiekimus. Mokymasis pradinėse klasėse neįmanomas be teigiamų emocijų. Vaikui būtina kartkartėmis patirti pergalės jausmą: moksle, kūryboje ar sporte. Jausmas „Aš galiu“ padės įveikti kliūtis. Ypač tose srityse, kuriomis vaikas užsidegęs, tėvai turėtų reguliariai iškelti jo laimėjimus.

Motyvacija vyresnėse klasėse

Paauglystei būdingi procesai keičia vaiko savivoką bei santykius su aplinkiniais. Visa tai atsiliepia ir mokymuisi.

Ką šiuo laikotarpiu gali padaryti tėvai?

1. Išmokyti mokytis

Perėjimas į 5 klasę reiškia, kad mokytojų bus daugiau, ir kiekvienas jų turės savo charakterį, bendravimo stilių, savus mokymosi reikalavimus, kuriuos vaikui teks perprasti. Daugelis mokinių šiame pereinamajame etape sutrinka, todėl tėvų pagalba būtina. Kartu su atžala galite sudaryti detalų dienos planą, įrašyti priminimus į telefoną ir pan. Tačiau neperimkite iš vaiko atsakomybės už pamokų ruošą.

Bus naudinga, jeigu atžala įpras pamokas ruošti tuo pačiu metu, prieš televizoriaus žiūrėjimą arba žaidimą kompiuteriu. Psichologai pataria atidžiai stebėti vaiko mokymosi procesą, tačiau nereikalauti vien aukštų rezultatų. Svarbiau, kad jis suprastų, jog žinios keičia jo gyvenimą ir jį patį.

2. Gerbti privačią erdvę

Paauglystės laikotarpiu vaikui kaip niekad reikia tvirtų, teisingų ir autoritetinių tėvų. Iš jų jis laukia pritarimo, savo pastangų įvertinimo, realių užduočių ir pagarbos privačiai erdvei. Šiuo metu sumažinkite tiesioginę kontrolę, venkite tiesmukiškų nurodymų, griežto tono, bet padidinkite dėmesį tam, kuo gyvena jūsų vaikas. 7-8 klasėje besimokantis paauglys neturėtų būti kontroliuojamas dėl pamokų ruošos: tai provokuoja nerimą ir nevisavertiškumo kompleksą. Domėkitės jo interesais, pomėgiais, mokymosi procesu, klauskite to, ką jis žino geriau už jus. Neklausinėkite vien tik apie pažymius. Tegu jam nesusidaro įspūdis, kad mokyklą lanko tik todėl, kad taip nori tėvai.

Motyvacija paskutinėse klasėse

Siekti žinių paskutinėse klasėse jaunuolį skatina jo paties ateities planai, atmosfera mokykloje bei bendraamžių požiūris į išsilavinimo būtinybę.

Ką šiuo laikotarpiu gali padaryti tėvai?

1. Padėti suprasti nesėkmių priežastis

Nuo tėvų priklauso, kaip atžala vertina savo laimėjimų ir klaidų priežastis. Nemažai paauglių mano, kad sėkmė (aukštas įvertinimas) aplanko atsitiktinai (mokytojas buvo gerai nusiteikęs), o nesėkmės teisingai, kad neturi kam nors talento. Tėvų užduotis - paaiškinti, kad sėkmę pirmiausiai lemia mūsų pastangos. Kartu reikėtų mokyti jaunuolį lankstumo: neverta kaskart daryti to, kas nesiseka, taip pat; tegu ieško naujų sprendinių bei strategijų. Jeigu jis pats aptiks sąsają tarp rezultato ir savo pasirinkto būdo jo siekti, geriau pažins save ir savo galimybes.

2. Padėti įveikti egzaminų baimę

Išlikti ramiam ir šaltakraujiškam prieš išbandymą egzaminais nėra paprasta. Ypač vyraujant visuotinei panikai. Tėvai dažniausiai jaudinasi dėl balų ir labai dažnai manipuliuoja vaiko kaltės jausmu („Mes tiek pinigų išleidome korepetitoriams!..“). Visa tai nedidina noro ruoštis egzaminams. Šis noras kyla tada, kai vaikas orientuojamas į mokymosi turinį, o ne į pažymį. Paskutinių klasių mokinių intelektas toks pat kaip suaugusiųjų. Kalimas dėl pažymio - tai žingsnis atgal, į žemesnę mąstymo pakopą. Toks mokymosi metodas ne tik silpnina motyvą, bet ir išsekina jėgas.

Šiuo periodu labai svarbu, kad tėvai tikėtų tuo, jog atžala susitvarkys su jo laukiančiu išbandymu.

3. Padėti susivokti

Paskutinės klasės - tai laikas, kai reikia galutinai apsispręsti, ką darysi toliau, baigęs mokyklą. Patirties stoka neleidžia jaunuoliui to padaryti objektyviai. Jam nelengva susigaudyti savo

troškimuose ir prioritetuose, jis dar silpnai pažįsta save. Padėkite jam susivokti, įsitraukite į ateities planavimą atsižvelgdami į savo finansines galimybes.

Daugelis jaunuolių iki paskutinės mokyklos baigimo akimirkos nežino, ką jie nori daryti toliau, kokią specialybę studijuoti, kokį amatą įgyti. Jeigu atžala manys, kad profesiją turi rinktis kartą ir visiems laikams, jo nerimas, abejonės dar labiau išaugės. Laikas, kai žmogus visą gyvenimą dirbo tą patį darbą, jau nugrimzdo į praeitį. Palaikykite savo vaiką morališkai: tegu ramiai ir su pasitikėjimu padaro savo pirmąjį pasirinkimą.

VERTA ŽINOTI

Mokslininkai nustatė, kad jaunesniojo amžiaus mokinukai nepriima kritikos. Jų smegenys reaguoja tik į pagyrimus. Nyderlandų mokslininkai, tyrinėję 8-9 metų vaikų smegenų aktyvumą, aptiko, kad tų smegenų zonų, kurios atsakingos už suvokimą, aktyvumas nesikeitė, kai vaiko darbas buvo kritikuojamas (pvz., „Šitas atsakymas neteisingas..“) Šio amžiaus vaikai dar nesugeba mokytis iš savo klaidų. Tik nuo 12-13 metų paaugliai aiškiai suvokia informaciją apie jų klaidas bei nesėkmes ir gali pasidaryti išvadas iš savo negatyvios patirties.

Šaltinis: „*The Journal of Neuroscience*“